

FELSEFE DÜNYASI

2023 YAZ/SUMMER Sayı/Issue: 77-Ek

FELSEFE / DÜŞÜNCE DERGİSİ

Yerel, süreli ve hakemli bir dergidir.

ISSN 1301-0875

Sahibi/Publisher

Türk Felsefe Derneği Adına Başkan
Prof. Dr. Murtaza Korlaelçi

Türk Felsefe Derneği mensubu tüm Öğretim üyeleri (Prof. Dr., Doç. Dr., Dr. Öğr. Üyesi) Felsefe Dünyası'nın Danışma Kurulu/Hakem Heyetinin doğal üyesidir.

Felsefe Dünyası, her yıl Temmuz ve Aralık aylarında yayımlanır. 2004 yılından itibaren Philosopher's Index ve TÜBITAK ULAKBIM/TR DİZİN tarafından dizinlenmektedir.

Felsefe Dünyası is a refereed journal and is published biannually. It is indexed by Philosopher's Index and TUBITAK ULAKBIM/TR DİZİN since 2004.

Editör/Editor

Prof. Dr. Hasan Yücel Başdemir (Ankara Üniversitesi)

Yazı Kurulu/Editorial Board

Prof. Dr. Murtaza Korlaelçi (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Celal Türer (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Hasan Yücel Başdemir (Ankara Üniversitesi)

Prof. Dr. Levent Bayraktar (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Muhammet Enes Kala (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatih Özkan (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Arş. Gör. Buğra Kocamusaoğlu (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Alan Editörleri/Section Editors

Prof. Dr. Ahmet Emre Dağtaşoğlu (Trakya Üniversitesi)

Doç. Dr. Fatih Özkan (Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi)

Doç. Dr. Mehmet Ata Az (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Doç. Dr. Sebile Başok Dış (Necmettin Erbakan Üniversitesi)

Doç. Dr. Nihat Durmaz (Selçuk Üniversitesi)

Dr. Mehtap Doğan (Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)

Dr. Muhammet Çelik (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Dr. Kenan Tekin (Yalova Üniversitesi)

Dr. Nazan Yeşilkaya (Şirnak Üniversitesi)

Yazım ve Dil Editörleri/Spelling and Language Editors

Zehra Eroğlu (Ankara Üniversitesi)

Abdussamet Şimşek (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Ahmet Hamdi İşcan (Ankara Üniversitesi)

Hatice İpek KESKİN (Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi)

Fiyatı/Price: 150,00 TL | **Basım Tarihi :** Ekim 2023, 300 Adet

Adres/Address

Necatibey Caddesi No: 8/122 Çankaya/ANKARA

Tel: 0 (312) 231 54 40

<https://dergipark.org.tr/pub/felsefedunyasi>

Hesap No / Account No: Vakıf Bank Kızılay Şubesi

IBAN: TR82 0001 5001 5800 7288 3364 51

Dizgi / Design: Emre Turku

Kapak Tasarımı / Cover: Mesut Koçak

Baskı / Printed: Rebrobir Matbaa
1514. Sokak, No: 23, 06378 İvedik OSB
Yenimahalle / Ankara

Tel: 0(312) 395 20 29 | **Sertifika No:** 47381

SİYASET

Felsefe Dünyası Dergisi, Sayı: 77-Ek, 2023, ss. 205-215.

Geliş Tarihi: 12.05.2023 | Kabul Tarihi: 16.10.2023

DOI: 10.58634/felsefedunyasi.1296510

Çeviri

Ralph Waldo EMERSON*

Çeviren: Oğuzcan ACAR**

Devletle meşgul olurken, biz doğmadan evvel var olmalarına rağmen, kurumlarının ilkel olmadığını; yurttaşlara karşı üstün olmadıklarını; her birinin bir zamanlar tek bir adamın eylemleri olduğunu; her yasanın ve teamülün hususi bir duruma karşı kullanılan bir usul olduğunu; hepsinin taklit edilebilir, değiştirilebilir olduğunu; daha iyisini, daha güzelini yapabileceğimizi hatırlamalıyız. Toplum, genç yurttaş için bir yanılsamadır. Önünde, her biri ellerinden gelenin en iyisini yapan belirli isimler, kişiler ve kurumlar şeklinde merkeze kök salıp katı bir sükûn ile uzanır. Lâkin ihtiyar devlet adamı, toplumun akışkan olduğunu bilir; buna benzer kök ve merkezler yoktur. Tıpkı, Pisistratus yahut Cromwell gibi her kuvvetli iradenin bir süreliğine, Platon veya Paul gibi her hakikat erbabının ebediyen yaptığı gibi, herhangi bir parça, aniden hareketin merkezi hâline gelebilir ve sistemi kendi etrafında dönmeye zorlayabilir. Fakat siyaset, gerekli esaslar üzerine oturur ve laubalilikle muamele edilemez. Cumhuriyetler, kenti yasaların yarattığına; halkın yaşamına ve istihdamına dair politikalarda ve usullerde ciddi değişiklikler yapılması gerektiğine; ticaretin, eğitimin ve dinin lehinde yahut aleyhinde oylama yapılabileceğine; ayrıca absürt dahi olsalar her türlü tedbirin halka dayatılabileceğini, yalnızca bunların yasa hâline getirilebilmesi için yeterli sözcünün bulunması gerektiğine inanan genç sivillerle doludur. Tabii bilge kişiler, budalaca yasaların, bükülürken yok olan

* Orijinal metin için bkz. *The Complete Essays and Other Writings of Ralph Waldo Emerson*. Random House, 1950

** Doktora Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, ORCID: 0000-0002-5290-8497, e-mail: oguzcanacar7@gmail.com

kumdan bir ip olduğunu; Devlet'in, yurttaşın karakterini ve ilerleyişini yönlendirmek değil, takip etmek durumunda olduğunu; en kuvvetli gaspçıdan ivedilikle kurtulduğunu; dahası, yalnızca Fikirler üzerine bina edenlerin ebediliğe eriştiğini ve galebe çalan hükümet biçiminin, ona imkân tanıyan nüfusta hâkim olan kültürün ifadesi olduğunu bilir. Yasa, yalnızca bir protokoldür [memorandum]. Bizler batıl inançlıyız, kanunlara bir nebze hürmet gösteririz: yaşayan kişilerin karakterinde ne kadar yaşam varsa gücü de o kadardır. Kanun, orada durup şöyle der: Dün falanca maddeyi kabul ettik ancak bugün, bu maddeye dair hissiniz nedir? Bizim kanunumuz, kendi portremizle damgaladığımız bir para birimidir: kısa sürede tanınmaz hâle gelir ve zamanla darphaneye geri döner. Doğa, demokratik ya da sınırlı monarşik değil, despotiktir ve evlatlarının en pespayesi tarafından kandırılmayacak veya otoritesinin zerresi dahi azaltılamayacaktır. Halkın zihni daha fazla idrake açıldığı an, kaidenin hem kaba hem de kekeme olduğu görülür. Kolay idrak edilebilir şekilde konuşmaz, bilakis böyle konuşmaya zorlanmalıdır. Bu esnada da genel aklın eğitimi asla durmaz. Gerçek ve basit olanın tahayyülü kehanet misalidir. Hassas şairane gençliğin bugün hülyasına daldığı, duasını ettiği ve resmettiği ancak yüksek sesle söylemekten kaçındığı şey, bir gün kamu organlarının kararları olacaktır; ardından çatışma ve savaş vasıtasıyla şikâyet ve haklar bildirgesi olarak taşınacak, sonrasında yerini yeni dualara ve resimlere bırakana kadar bir asır boyunca muzaffer yasa ve müessese olacaktır. Devlet'in tarihi, düşüncenin ilerleyişini kaba hatlarıyla çizer ve kültür ile arzunun zarafetini uzaktan takip eder.

İnsanların zihnini ele geçiren ve hem yasalarında hem de devrimlerinde ellerinden gelen en iyi şekilde ifade ettikleri siyaset teorisi, kişileri ve mülkiyeti, hükümetin korumak için var olduğu iki nesne olarak görür. İnsanların tamamı, doğaları gereği aynı oldukları için eşit haklara sahiptirler. Bu menfaat, elbette tüm gücüyle bir demokrasi talep eder. Herkesin kişi olarak hakları, akla erişimlerine binaen eşit olsa da mülkiyet hakları oldukça eşitsizdir. Bir kişinin sahip oldukları yalnızca kıyafetleriyken bir diğeri, bir ülkenin sahibidir. Bu tesadüf, evvela tarafların beceri ve erdemine bağlı olup (her mertebede mevcuttur) ikinci olarak da mirasa [patrimony] bağlıdır (eşit düşmez ve elbette hakları da eşitsizdir). Evrensel olarak aynı olan şahsiyet hakları, nüfus tahriri oranına göre çerçevelenen bir hükümeti talep eder; mülkiyet ise mal sahiplerine ve varlıklarına göre çerçevelenen bir hükümeti talep eder. Küçükbaş ve büyükbaş sürüleri olan Laban, Medyenler onu kovmasın diye, sınırda bir memurun onlara bakmasını ister ve bu gayeyle vergi öder. Yakup'un büyükbaş yahut küçükbaş sürüsü yoktur, Medyenlerden korkmaz ve bu memura vergi ödemez. Laban'ın ve Yakup'un,

kendilerini müdafaa edecek memuru seçme hususunda eşit haklara sahip olup koyunları ve sığırları koruyacak görevliyi Yakup'un değil, Laban'ın seçmesi uygun görünür. Eğer ek memurlar yahut gözetleme kuleleri sağlanıp sağlanmayacağı sorusu ortaya çıkarsa Laban'ın, İshak'ın ve koruma satın alabilmek için sürülerinin bir kısmını satmak zorunda olan geri kalanların, genç ve gezgin olup kendi ekmeğini değil, onların ekmeğini yiyen Yakup'tan daha iyi ve haklı olarak karar vermeleri gerekmez mi?

En eski toplumlarda mülk sahipleri, kendi servetlerini yarattı. Servet doğrudan mülk sahiplerinin eline geçtiği sürece, herhangi bir adil toplumda mülkiyetin mülkiyet, kişilerin de kişiler için yasa yapması gerektiğinden başka bir görüş ortaya çıkmaz.

Bununla beraber mülkiyet, onu yaratmayan kişilere bağış yahut miras yoluyla geçer. Armağan, bir durumda tıpkı emeğin ilk sahibinin yapması gibi onu gerçekten yeni sahibinin yapar; diğer durumda, yani mirasta [patrimony] ise yasa, herkesin kamu huzurunda verdiği değere göre geçerli olacak bir mülkiyet belirler.

Tabi, mülkiyetin mülkiyet, kişilerin kişiler için yasa yapması gerektiği şeklinde kolaylıkla kabul edilen ilkeyi cisimleştirmek kolay olmadı; zira kişiler ve mülkiyet her işlemde birbirine karışıyordu. Nihayetinde, Spartalıların “adil olana eşit denir, eşit olana adil denmez” ilkesi uyarınca, mülk sahiplerinin mülk sahibi olmayanlardan daha fazla seçim imtiyazını haiz olmasının doğru bir ayırım olduğu anlaşıldı.

Bu ilke, artık eski devirlerde görüldüğü kadar aşikâr değildir. Zira, kısmen, yasalarda mülkiyete çok fazla ağırlık verilip verilmediğine ve zenginlerin, yoksulların hakkına tecavüz edip onları yoksul bırakmasına imkân tanıyan bu nevi bir yapıya izin verilip verilmediğine dair şüpheler ortaya çıktı. Esasen, her ne kadar belirsiz olsa ve henüz açıkça ifade edilemese de, mevcut hâliyle mülkiyetin tüm yapısının zararlı olduğu ve kişiler üzerindeki tesirinin fenalaşım alçaldığı yönünde içgüdüsel bir his vardır. Devletin alaka göstermesi gereken yalnızca kişilerdir; mülkiyet her daim kişileri takip eder; hükümetin en yüksek gayesi insanların kültürüdür. Eğer insanlar eğitilebilirlerse kurumlar onların gelişimini paylaşır ve ülkenin yasalarını ahlâkî duygular yazar.

Bu sorunun hakkaniyetle çözülmesi kolay değildir, tabi, yine de doğal savunmalarımızı dikkate aldığımız vakit tehlike azalır. Genelde seçtiğimiz hâkimlerin teyakkuzundan daha iyi muhafızlar tarafından korunuyoruz. Toplum, her zaman büyük oranda genç ve ahmak kişilerden oluşur. Mahke-

melerin ve devlet adamlarının riyakârlığını gören ihtiyarlar ölür, oğullarına bilgelik bırakmaz. Babalarının, onların yaşındayken yaptıkları gibi, gazetelere inanırlar. Böylesi cahil ve kandırılmaya müsait bir ekseriyeti haiz olan devletler, kısa sürede yıkıma sürüklenir. Lâkin, idarecilerin ahmaklıklarının ve hırslarının geçemeyeceği sınırlar vardır. Tıpkı insanlar gibi, şeylerin de yasaları vardır ve şeyler, hafife alınmayı reddeder. Mülkiyet korunacaktır. Mısır ekilmediği ve gübrelenmediği sürece büyümeyecektir; tabi, çiftçi, biçme ve hasat etme şansı bire yüz olmadıkça ekmeyecek yahut çapalamayacaktır. Her ne surette olursa olsun, kişiler ve mülkler kendi adil hükümlerine sahip olmalıdır ve olacaklardır. Maddenin çekimi gibi istikrarlı bir şekilde güçlerini uygular. Bir libre toprağı asla kurnazca örtmeyin, bölün ve parselleysin; eritip sıvılaştırın, gaza dönüştürün; ağırlığı hep bir libre olacaktır. Her daim bir libre ağırlığın faziletiyle diğer maddeleri çekecek veya onlara direnecektir: Bir kişinin nitelikleri, zekâsı ve ahlâkî kudreti, herhangi bir yasa yahut itfa edici tiranlık altında münasip kuvvetlerini kullanacaktır. Açıktan değilse gizliden; yasadan yana değilse karşısından; sağlıklı değilse zehirli; hakla yahut güçle...

Kişiler ahlâkî yahut doğaüstü kuvvetlerin organları oldukları için, kişisel etkinin sınırlarını belirlemek imkânsızdır. Sivil özgürlük veya dinî duygular gibi, ekseriyetin zihnini ele geçiren bir fikrin tahakkümü altında, kişilerin güçleri artık hesaplama konusu değildir. Özgürlüğe veya fethe oybirliğiyle karar vermiş insanlardan mürekkep bir millet, istatistikçilerin aritmetiğini kolaylıkla şaşırtabilir ve imkânlarıyla orantılı olmayan müfrit eylemlerde bulunabilir: Tıpkı Greklerin, Sarazenlerin, İsviçrelilerin, Amerikalıların ve Fransızların yaptıkları gibi.

Benzer şekilde her mülkiyet zerresi de kendi cazibesini haizdir. Bir sent, belirli bir miktar mısırın yahut bir başka metanın temsilcisidir. Değeri, insanın hayvanî ihtiyaçlarındadır. Birazcık sıcaklık, birazcık ekme, birazcık su, birazcık toprak. Yasa, mülk sahibine istediğini yapabilir; adil gücü, yine de sente bağlı kalacaktır. Yasa, meczup bir tavır ile mülk sahipleri hariç herkesin güç sahibi olacağını söyleyebilir; onların oy hakkı olmayacaktır. Bununla beraber, daha yüksek bir yasayla mülkiyet, her yıl mülkiyete dair yeni bir kanun yazacaktır. Mülk sahibi olmayan kişi, mülk sahibinin kâtibi olacaktır. Mülk sahiplerinin yapmak istediklerini, tüm mülkiyet gücü ya yasalar vasıtasıyla ya da yasalara meydan okuyarak yapacaktır. Elbette, yalnızca büyük mülklerden değil, tüm mülkiyetten bahsediyorum. Sıklıkla olduğu gibi, zenginlere karşı oy üstünlüğü sağlandığında, bunu mümkün kılan yoksulların ortak hazinesidir. Her insan bir inek, bir el arabası veya kendi kolları gibi bir şeylerin sahibidir. Bu mülk üzerinde tasarrufta bulunabilir.

Şahsiyet ve mülkiyet haklarını, hâkimin art niyetine veya ahmaklığına karşı güvence altına alan aynı zorunluluk, her millete ve düşünce mizacına has olup başka toplumlara hiçbir şekilde aktarılamayan hükümet biçimlerini ve yöntemlerini de belirler. Bu ülkede, yaşayan insanların hafızasında, hâlâ kâfi sadakatle ifade ettikleri halkın karakterinden ve durumundan kaynaklandıkları için benzersiz olan siyasî kurumlarımızla pek gurur duyuyoruz. Ayrıca onları gösterişli bir şekilde tarihteki diğer muadillerine tercih ediyoruz. Elbette daha iyi değıller, sadece bize daha uygunlar. Modern zamanlarda demokratik biçimin avantajlı olduğunu iddia etmekle akıllıca davranmış olabiliriz; tabii dinin monarşiyi kutsadığı diğer toplumların devletleri için o değil, bu münasip olmuştur. Demokrasi bizim için daha iyidir, zira şimdiki zamanın dinî hisleri onunla daha iyi uyuşmaktadır. Doğuştan demokrat olan bizler, monarşik düşünce içinde yaşayan atalarımız için nispeten doğru olan monarşiyi yargılayacak niteliklere sahip değiliz. Ancak kurumlarımız, çağın ruhuna uygun olsa da diğer biçimleri gözden düşüren pratik kusurlardan muaf değildir. Her gerçek devlet yozlaşmıştır. İyi insanlar yasalara çok fazla itaat etmemelidir. Hükümete yönelik hangi hiciv, çağlar boyunca *kurnazlık* manasına gelen ve devletin bir hile olduğunu ima eden *siyaset* kelimesinin taşıdığı şedit tenkide denk olabilir?

Aynı iyi niyetli gereklilik ve aynı pratik istismar, her devletin kendi içinde bölündüğü, hükümet idaresinin muhalifleri ve müdafileri olan partilerde görülür. Partiler, içgüdüler üzerine kurulur ve kendi mütevazı gayeleri için liderlerinin sağduyularından daha iyi rehberleri haizdir. Kökenlerinde, sapkın bir şey yoktur. Gerçek ve kalıcı bir ilişkiyi ancak kabaca işaret edebilirler. Gündoğusunu veya ayazı, mensupları ekseriyetle konumlarına dair açıklama yapamayan fakat kendi çıkarlarını müdafaa etmekten geri durmayan bir siyasî parti kadar bilgece tenkit edebiliriz. Onlarla kavgamız, bir liderin emriyle bu derin doğal zemini terk ettiklerinde ve kişisel mülahazalara boyun eğerek kendilerini sistemlerine ait olmayan noktaların muhafazasına ve müdafaasına adadıklarında başlar. Bir parti, sürekli olarak şahsiyet tarafından yozlaştırılır. İştiraki sahtekârlıktan muaf tutarken aynı merhameti liderlerine gösteremeyiz. Onlar, idare ettikleri kitlelerin uysallığının ve hamiyetinin ödülleri toplarlar. Bizim partilerimiz genellikle ilke partileri değil, durum partileridir; ticarî çıkarlarla ihtilafa düşen ekim çıkarları gibi; kapitalistlerin partisi ile amelelerin partisi gibi; ahlâkî karakter yönünden aynı olan ve diğer pek çok tedbiri desteklerken birbirleriyle kolaylıkla zemin değiştirebilen partiler. Dinî mezhepler, serbest ticaret, genel oy hakkı, köleliğin kaldırılması gibi ilke partileri, şahsiyetlere dönüşür veya heyecan uyandırır. Ülkemizin önde gelen partilerinin (fikir topluluklarının adil bir örneği olarak

gösterilebilir) kusuru, kendilerini hak ettikleri derin ve gerekli temellere oturtmayıp topluma hiçbir faydası olmayan bazı yerel ve anlık tedbirleri yerine getirmek için kendilerini hiddetle kırbaçlamalarıdır. Mevcut hâlde, milleti neredeyse kendi aralarında pay eden iki büyük partiden birinin en iyi davayı haiz olduğunu ve diğerinin de en iyi adamları içerdiğini söylemeliyim. Filozof, şair yahut din adamı, oyunu elbette demokrasiden, serbest ticaretten, geniş oy hakkından, ceza hukukundaki zulmün kaldırılmasından, gençlerin ve yoksulların zenginlik ve güç kaynaklarına erişiminin her yönden kolaylaştırılmasından yana kullanmak isteyecektir. Lâkin sözüm ona halk partisinin, kendisine bu hürriyetlerin temsilcileri olarak önerdiği kişileri nadiren kabul eder. Bu kişiler, demokrasi namına umut ve fazilet katan gayelere yürekten sahip değillerdir. Bizim Amerikan radikalizminin ruhu, yıkıcı ve gayesizdir; sevgisi yoktur; gizli ve ilâhî hedefleri bulunmaz; yalnızca nefretten ve bencilikten sebep yıkıcıdır. Diğer tarafta ise nüfusun en itidalli, yetenekli ve kültürlü kesiminden mürekkep muhafazakâr parti, ürkektir ve yalnızca mülkiyeti savunur. Hiçbir hakkı savunmaz, hiçbir hakiki iyiliği hedeflemez, hiçbir suça işaret etmez, hiçbir cömert politika önermez; ne inşa eder, ne yazar, ne sanatı besler, ne dini destekler, ne okul kurar, ne bilimi teşvik eder, ne köleyi azat kılar, ne de yoksullara veya Yerlilere yahut göçmenlere dostluk eder. İktidara gelen hiçbir partiden, millî kaynaklarla orantılı olarak bilim, sanat ya da insanlık namına dünyanın bekleyebileceği hiçbir fayda yoktur.

İş bu kusurlar nedeniyle cumhuriyetimizden ümidimi kesmiyorum. Hiçbir şans dalgasının insafına kalmış değiliz. Vahşi partilerin mücadelesinde, insan doğası kendini her daim beslenmiş bulur; nitekim, Botany Körfezi'ndeki mahkûmların çocuklarının da diğer çocuklar kadar sağlıklı bir ahlâkî duyguyu haiz olduğu görülmüştür. Feodal devletlerin vatandaşları, demokratik kurumlarımızın anarşiye dönüşmesinden endişe ediyor; aramızda daha yaşlı ve temkinli olanlar ise çalkantılı hürriyetimize bir miktar dehşetle bakmayı Avrupalılardan öğreniyor. Anayasa'yı yorumlama yetkimizde ve kamuoyunun despotizmde hiçbir dayanağımız olmadığı söyleniyor. Yabancı bir gözlemci, teminatı bizdeki evliliğin kutsallığında bulduğunu düşünüyor; bir başkası da bunu, bizdeki Kalvinizmde bulduğunu düşünüyor. Fisher Ames, monarşi ile cumhuriyeti karşılaştırdığında, halkın güvenliğini bilgece ifade etmiştir: Monarşi, iyi yol alan ancak kimi zaman kayaya çarpıp dibe batan bir yük gemisidir; cumhuriyet ise asla batmayan bir saldırı ancak ayaklarınız hep suyun içinde kalır. Şeylerin yasalarıyla dost olduğumuz müddetçe hiçbir suret tehlike arz etmez. Aynı basınç ciğerlerimizde de olduğu sürece, atmosferin başımıza kaç ton ağırlığında baskı yaptığının herhangi bir ehemmiyeti yoktur. Kütleli bin kat artırın, tepki etkiye eşit olduğu sürece

bizi ezemez. Merkezci ve merkezkaç olmak üzere iki kutup, iki kuvvet olgusu evrenseldir; her kuvvet kendi etkinliğiyle diğerini geliştirir. Vahşi hürriyet demir vicdan yaratır. Hukuku ve adabı güçlendirerek özgürlük istemek vicdanı sersemletir. “Linç yasası” yalnızca liderlerde daha büyük cesaret ve kendine yetme varsa hüküm sürer. Bir kalabalık kalıcı değildir; herkesin çıkarı onun var olmamasını gerektirir ve sadece adalet, herkesi tatmin eder.

Tüm yasalarda parıldayan cömert zorunluluğa sonsuz itimat etmeliyiz. İnsan doğası, kendini heykellerde, şarkılarda ya da demiryollarında olduğu gibi karakteristik bir şekilde ifade eder; milletlerin kaidelerinin özeti, ortak vicdanın belgesi olacaktır. Hükümetlerin kökeni, insanların ahlâkî kimliğine dayanır. Biri için geçerli olan neden, bir diğeri için de geçerli görülür. Tüm tarafları tatmin eden bir orta ölçü vardır, hiçbir zaman bu denli çok yahut kendileri için bu kadar kararlı olmamışlardır. Her insan en basit iddiaları ve eylemleri için kendi zihninin ürettiği kararlarda bir yaptırım bulur, bu kararlara hakikat ve kutsallık ismini verir. Bu kararlarda tüm yurttaşlar mükemmel bir mutabakat bulurlar ve yalnızca bunlarda bulabilirler; neyin yemek için iyi olduğunda, neyin giymek için iyi olduğunda, zamanın nasıl iyi kullanıldığında veya her birinin ne kadar toprak yahut kamu yardımı talep etme hakkı olduğu hususlarında değil. Bu hakikati ve adaleti, insanlar, mevcut hâlde toprağın ölçümünde, hizmetlerin paylaşımında, canın ve malın korunumunda uygulamaya çalışmaktadır. İlk çabaları, şüphesiz pek tuhaftır. Yine de mutlak hak, ilk yöneticidir ya da her hükümet saf olmayan bir teokrasidir. Her topluluğun kendi yasasını yapmak ve düzeltmek için peşinden koştuğu fikir, bilge insanın iradesidir. Bilge insanı doğada bulamaz ve hükümetini emniyete almak için entrika yaparak, halkın tamamının her tedbirde sesini duyurmasını sağlayarak, bütünü temsilini sağlamak için çift seçim yaparak, en iyi vatandaşları seçerek veya hükümeti, temsilcilerini kendisi seçebilecek birine emanet edip verimliliği ve iç barışın faydalarını teminat altına alarak hem tuhaf hem de ciddi çabalar sarf eder. Tüm hükümet biçimleri, tüm hanedanlarda ortak ve sayılardan bağımsız, iki kişinin olduğu yerde mükemmel, yalnızca tek kişinin olduğu yerde mükemmel olan ölümsüz bir hükümeti sembolize eder.

Her insanın doğası, hemcinslerinin karakterine dair ona yeterli bir ilandır. Benim doğrum ve yanlışıım, onların doğrusu ve yanlışıdır. Ben, kendime uygun olanı yapar ve uygun olmayandan kaçınırsam, komşum ile ekseriyetle yöntemlerimizde anlaşıp bir süreliğine aynı hedef için birlikte çalışırız. Lâkin ne vakit kendi üzerimdeki hükmümü kendim için yeterli bulmazsam ve onu da yönetmeye çalışırsam, hakikatin sınırlarını aşmış ve onunla yanlış ilişki kurmuş olurum. Ondandır çok daha fazla beceriyi yahut gücü haiz

olabilirim, böylelikle o haksızlık hissini yeterince ifade edemiyor olabilir; tabi, bu bir yalan olur, hem onun hem de benim canımı yakar. Sevgi ve doğa, bu varsayımı sürdüremez; bunun pratik bir yalanla, yani zorla gerçekleştirilmesi gerekir. Bir başkası için yapılan bu girişim, dünya hükümetlerinde bulunan muazzam çirkinlikte bir hatadır. Bir çiftte olduğu gibi sayılarda da aynı şey bahis mevzudur, sadece bu kadar anlaşılır değildir. Kendi kendimi kontrol etmem ile bir başkasının benim görüşlerime göre hareket etmesini sağlamam arasındaki büyük farkı gayet net görebiliyorum. İnsan ırkının çeyreği bana ne yapmam gerektiğini söylemeye kalktığına ise emirlerinin saçmalığını bu denli net göremeyecek kadar koşullardan rahatsız olmuş olabilirim. Bu nedenle tüm kamusal gayeler, özel olanların yanında müphem ve riyakâr görünür. İnsanların kendileri için yaptıkları yasalar dışındaki tüm yasalar gülünesidir. Kendimi çocuğumun yerine koyarsam ve aynı düşüncede durup her şeyin böylece olduğunu görürsek bu algı, onun ve benim için yasadır. İkimiz de oradayız, ikimiz de hareket ediyoruz. Fakat onu düşüncenin içine taşımadan, onun tertibine bakıp nasıl oraya geldiğini tahmin eder, herhangi bir emir verirsem, bana asla biat etmeyecektir. Bu, hükümetlerin tarihidir; bir adam diğerini bağlayacak bir şey yapar. Beni tanımayan bir adam beni vergilendirir; bana uzaktan bakarak emeğimin bir kısmının herhangi bir kaprisli amaca gitmesini emreder. Benim gibi değil, onun hayal ettiği gibi... Neticeye bakın. Bütün borçlar içinde insanlar, en az vergileri ödemeye isteklidir. Bu, hükümet için nasıl bir hicivdir! Bunlar dışında her yerde paralarının karşılığını aldıklarını düşünürler.

Bu nedenle hükümet ne kadar az olursa o kadar iyidir; daha az yasa, daha az itimat edilen güç. Resmî hükümetin istismarının panzehiri, özel karakterin etkisi, bireyin gelişimi; vekilin yerine asilin geçmesi; bilge adamın ortaya çıkmasıdır. Kabul etmek gerekir ki mevcut hükümet, bunun kötü bir taklidinden başka bir şey değildir. Her şeyin nihayete erdirmeye meylettığı; hürriyetin, kültürün, münasebetin, devrimlerin biçimlendirmeye ve sağlamaya çalıştığı şey karakterdir. Kralının taç giyme törenine erişmek isteyen doğanın gayesi budur. Devlet, bilge insanı eğitmek için vardır ve bilge insanın ortaya çıkmasıyla devlet sona erer. Karakterin meydana gelmesi devleti lüzumsuz kılar. Bilge adam devlettir. Orduya, kaleye veya donanmaya ihtiyacı yoktur; insanları pek sever; dostlarını yanına çekmek için rüşvete, ziyafete veya saraya ihtiyacı yoktur; üstün bir konuma, lehine koşullara ihtiyaç duymaz. Kütüphaneye ihtiyacı yoktur, zira düşünmekle işi bitmemiştir; kiliseye ihtiyacı yoktur, çünkü bir peygamberdir; kanun kitabına ihtiyaç duymaz, zira kanun koyucu odur; paraya ihtiyacı duymaz, çünkü değer odur; yola ihtiyacı yoktur, zira her yer onun evidir; tecrübeye ihtiyacı yoktur, çünkü

yaratıcının nuru onun içinden fışkırır ve onun gözlerinden bakar. Tüm insanların duasını ve takvasını kendisine çekebilecek efsunu haiz olan kişinin, seçkin ve şiiirsel bir yaşamı kendisiyle paylaşacak birkaç kişiyi eş olarak seçip eğitmesine mahal olmadığından şahsî dostu yoktur. İnsanlarla ilişkisi meleklerinki gibidir; hafızası onlar için mürdür; varlığı buhur ve çiçektir.

Uygarlığımızın meridyenine yaklaştığını düşünüyörüz; lâkin henüz sabah karanlığında ve sabah yıldızındayız. Barbar toplumumuzda karakterin tesiri henüz emekleme aşamasındadır. Siyasî bir güç, tüm hükümdarları koltuklarından indirecek hak sahibi bir efendi olarak varlığından hemen hiç şüphelenilmiyor. Malthus ve Ricardo, onu tamamen es geçer; Annual Register sesini çıkarmaz; Conversations' Lexicon'da yer almaz; Başkan'ın Mesajı, Kraliçe'nin Konuşması ondan bahsetmez; yine de asla bir hiç değildir. Dehanın ve takvanın dünyaya getirdiği her düşünce, dünyayı değiştirir. Güç listelerindeki gladyatörler, tüm kuvvet ve temessül cüppelerinin içinde bir değer varlığını hissederler. Bence ticaretin ve hırsın ihtilafı bu kutsallığın itirafıdır; bu sahalardaki başarılar, hicap duyan ruhun çıplaklığını gizlemeye çalıştığı acınası incir yapraklarıdır. Tüm çevrelerde benzer, gönülsüz hürmetler görüyörüm. Bizden ne çok şey beklendiğini bildiğimiz için değerimizin yerine geçecek küçük bir yetenek göstermeye sabırsızlanıyoruz. Bu karakter yüceliği hakkının vicdan azabını çekiyoruz ve buna karşı sahtekârlık yapıyoruz. Bununla beraber her birimizin bir yeteneği vardır; yararlı, zarif, müşkül, eğlenceli veya kazançlı şeyler yapabiliriz. Bunu, iyi ve eşit bir yaşam gayesine erişemediğimiz için başkalarından ve kendimizden özür dilemek için yaparız. Fakat bu bizi tatmin etmez, oysa bunu arkadaşlarımızın dikkatine sunarız. Onların gözünü boyayabilir ancak bizim niteliğimizi artırmaz veya dışarıda yürürken kudretlilerin sükûnetini vermez. Giderken kefaret öderiz. Yeteneğimiz bir tür kefarettir ve bu görkemli anımızı, kalıcı mecalimizin adil bir ifadesi olan pek çok eylemden biri olarak değil, biraz fazla ince olarak belirli bir aşağılanmayla yansıtmaya mecbur kalırız. Yetenekli kişilerin ekserisi, toplum içinde bir nevi zımnî çağrıyla karşılaşır. Her biri, "Ben burada yokum," der gibidir. Senatörler ve başkanlar, buldukları yeri bilhassa hoş buldukları için değil, gerçek değerlerinin bir özü olarak ve erkekliklerini bizlerin gözünde haklı çıkarmak için yeterince acı çekerek bu kadar yükseğe tırmanmışlardır. Bu dikkate şayan makam; yoksul, soğuk, sert bir doğayı haiz olmalarının kendilerine ödenen tazminatıdır. Elllerinden geleni yapmalıdırlar. Orman hayvanlarının bir türü gibi kuyruklarından başka bir şeyleri yoktur; tırmanmak yahut sürünmek zorundadırlar. Eğer bir adam kendini en iyi kişilerle sıkı ilişkiler kurabilecek ve davranışlarının ağırbaşlılığı ile tatlılığıyla etrafındaki hayatı sakinleştirebilecek kadar zengin bir

yapıyı haiz bulsaydı, parti meclisinin ve basının gözünden kaçmayı ve bir siyasetçininki kadar içi boş ve gösterişli ilişkilere göz dikmeyi göze alabilir miydi? Elbette, samimi olmayı göze alabilen hiç kimse şarlatan olamaz.

Zamanın eğilimleri, özyönetim fikrini desteklemekte ve bireyi, tüm kurallar için kendi anayasasının ödül ve cezalarına bırakmaktadır; bu anayasa, biz yapay kısıtlamalara bağlıyken sandığımızdan daha fazla enerjiyle çalışmaktadır. Modern tarihte bu yöndeki hareket pek belirgindir. Çoğu kör ve itibarsız olmuştur ancak devrimin doğası, isyan edenlerin ahlâksızlıklarından etkilenmez; zira bu tamamen ahlâkî bir kuvvettir. Tarihte hiçbir parti tarafından benimsenmemiştir ve benimsenmesi de mümkün değildir. Bireyi, tüm partilerden ayırır ve aynı zamanda onu ırkla birleştirir. Şahsî hürriyet yahut mülkiyet güvenliğinden daha yüksek hakların tanınmasını vaat eder. Bir insanın istihdam edilmeye, güvenilmeye, sevmeye, saygı duyulmaya hakkı vardır. Devlet'in temeli olarak sevginin gücü hiçbir zaman denenmemiştir. Her duyarlı Protestan, belirli toplumsal geleneklerde kendi payına düşeni yapmaya zorlanmazsa her şeyin karmaşaya sürükleneceğini düşünmemeliyiz; kuvvet hükümeti sona erdiğinde yolların inşa edilebileceğinden, mektupların taşınabileceğinden ve emeğin meyvesinin teminat altına alınabileceğinden şüphe etmemeliyiz. Yöntemlerimiz artık tüm rekabeti umutsuz kılacak kadar mükemmel mi? Dostlardan mürekkep bir millet daha iyi yöntemler geliştiremez mi? Diğer yandan, en muhafazakâr ve çekingen olanlar süngünün ve kuvvet sisteminin erken teslim edilmesinden korkmasınlar. Çünkü bizim irademizden çok daha üstün olan doğanın düzenine göre, insanların bencil olduğu yerde her daim bir kuvvet hükümeti olacaktır; kuvvet kaidesinden vazgeçecek kadar saf olduklarında ise postane, otoyol, ticaret ve mülk değişimi, müzeler ve kütüphaneler, sanat ve bilim kurumları gibi bu kamusal amaçların nasıl karşılanabileceğini görecektir. Bilge olacaktır.

Dünyanın en düşük vaziyetinde yaşıyor, zora dayalı hükümetlere gönül-süzce haraç ödüyoruz. En dindar ve medenî milletlerin en dindar ve medenî insanları arasında, toplumun güneş sistemi gibi yapay kısıtlamalar olmadan da sürdürülebileceğine veya özel bir vatandaşın hapisane yahut müsadere iması olmaksızın makul ve iyi bir komşu olabileceğine ikna edecek ahlâkî duygulara ve şeylerin birliğine dair yeterli inanç yoktur. Tuhaf ki hiçbir zaman hiçbir insanda, Devlet'i hak ve sevgi ilkesi zemininde yenilemek gibi geniş bir tasarıma ilham verecek kadar doğruluğun gücüne dair yeterli inanç olmamıştır. Bu tasarımı öne sürenlerin hepsi, kısmî reformcular olmuş ve bir şekilde kötü Devlet'in üstünlüğünü kabul etmişlerdir. Kendi ahlâkî doğasının basit gerekçesiyle yasaların otoritesini daima reddeden tek bir

insan dahi hatırlamıyorum. Deha ve kader dolu bu nevi tasarımlar, hava resimleri gibi açıkça sergilenmedikçe kabul görmezler. Bunları sergileyen kişi uygulanabilir olduğunu düşünmeye cüret ederse alimleri ve din adamlarını tiksindirir; yetenekli erkekler ve üstün duyguları haiz kadınlar, küçümsemelerini gizleyemezler. Doğa, gençlerin yüreğini bu coşkunun telkinleriyle doldurmaya devam ediyor ve artık öyle insanlar var ki -eğer çoğul konuşabilirsem- daha doğrusu, az evvel bir adamla konuşuyordum, hiçbir olumsuz deneyimin ağırlığı, binlerce insanın birbirlerine karşı en büyük ve en basit duyguları, bir grup arkadaş veya bir çift sevgili kadar uygulayabileceğini bir an için imkânsız göstermez.